

Sadržaj

Događaji

Saopćenja za javnost

Konkursi

Linija za pomoć novinarima

Plan aktivnosti za naredni mjesec

Novinarska akademija: smanjenje jezika mržnje u javnom prostoru Ukoliko želite da se borite protiv govora mržnje morate o njemu izvještavati

Piše: *Henrik Keith Hansen, ekspert za medije Vijeća Evrope*

Govor mržnje kao nevidljivi tiranin

Piše: *Borislav Vukojević, student novinarstva iz Banjaluke*

Govor mržnje i novinari

Piše: *Jurica Gudelj, novinar, Oslobođenje*

Novinarska akademija u Neumu

Piše: *Nejra Plasto*

Struktura medija u BiH nije zdrava

Intervju: *Henrik Keith Hansen, ekspert za medije Vijeća Evrope*

Uvodnik

Šesnaest mladih novinara i studenata novinarstva iz cijele BiH uspješno su završili prvu Novinarsku akademiju koja se održala od 1. do 6. augusta u Neumu. Tema šestodnevno treninga bila je govor mržnje i produciranje sadržaja koji će promovisati smanjenje jezika mržnje u javnom prostoru.

Tokom akademije sa svojim mentorima iz BiH Vildanom Selimbegović, glavnom i odgovornom urednicom Oslobođenja i Vlatkom Vukotićem, urednikom vijesti na ATV-u, te ekspertom Vijeća Evrope iz Danske Henrikom Keith Hansenom, izučavali su primjere i propise iz BiH i EU koji se odnose na govor mržnje i izvještavanje o različitostima.

Mladi novinari i studenti će u okviru Akademije uraditi i svoje priče koje će afirmisati borbu protiv jezika mržnje. Nakon toga, njihovi radovi će biti publikovani u medijima i predstavljeni na novembarskoj konferenciji na kojoj će sudjelovati predstavnici Vijeća Evrope, vlada Norveške i Irske, domaćih i međunarodnih organizacija, te mediji.

Iako je u ovom biltenu već objavljeno dosta tekstova o problemu jezika mržnje u javnom prostoru, po prvi put objavljujemo stavove studenata i mladih novinara koji se do Novinarske akademije nisu ozbiljnije suočavali sa ovim problemom.

Kao i ostali polaznici akademije, znali su da govor mržnje postoji i da je sveprisutan ali se nisu kritički osvrtni, nisu ga prepoznavali u svim njegovim oblicima i nisu znali koju opasnost on sa sobom donosi. Zbog toga je ovaj trening bio više nego potreban mladim novinarima. Koliko je bitna ovakva edukacija novinara i studenata naglasio je i Henrik Keith Hansen, dugogodišnji danski novinar i urednik.

“Najbolja strategija protiv govora mržnje je da se protiv njega borimo slobodnim izražavanjem i govorom, obrazovanjem i podizanjem savjesti. Novinari se moraju obučiti da prepoznaju i osude govor mržnje”, kazao je on. Detaljnije o tome gdje je granica između slobode govora i govora mržnje, kako novinar treba da se bori protiv jezika mržnje, koliko je bitno otvarati debate o svim pojavama u društvu čitajte u tekstovima Henrika Keith Hansena i polaznika Novinarske akademije: Jurice Gudelja, Borislava Vukojevića i Nejre Plasto.

Adis Šušnjar, Udruženje/udruga BH Novinari

Događaji

06.08.2013.

Dodjelom diploma završena Novinarska akademija u Neumu

Šestodnevna Novinarska akademija posvećena jeziku mržnje, te produciranju sadržaja koji će promovisati smanjenje jezika mržnje u javnom prostoru, završena je 6. augusta u Neumu dodjelom diploma polaznicima. Šesnaest učesnika akademije, studenata i mladih novinara iz cijele BiH, sa svojim mentorima iz BiH i ekspertom Vijeća Evrope iz Danske izučavali su primjere i propise iz BiH i EU koji se odnose na govor mržnje i izvještavanje o različitostima.

Vidi cijeli članak

Novinarska akademija: smanjenje jezika mržnje u javnom prostoru

Ukoliko želite da se borite protiv govora mržnje morate o njemu izvještavati

(Samo rasprave i diskusije na dnevnoj osnovi u novinarskim prostorijama mogu doprinijeti razvoju etičkih zrelih reportera)

Piše: *Henrik Keith Hansen, ekspert za medije Vijeća Evrope (predavač na Novinarskoj akademiji u Neumu)*

Novinar sam i kao novinar ću se boriti do kraja za slobodu govora i ovakav stav bi trebao biti temelj za svakog novinara na svijetu. Meni lično, on predstavlja sljedeće: Svaki PRAVI novinar MORA biti prvo demokrata po ubjeđenju, pa sam ja prema tome novinar ali prvenstveno i demokrata.

Kao novinar i demokrata snažno podržavam toleranciju i smatram da se o demokratiji treba stalno razgovarati, a da su najbolji razgovori i diskusije upravo one u kojima su prisutne razlike u mišljenjima. Uvijek morate saslušati svog sagovornika i njegovo mišljenje iako se sa istim ne morate složiti, bitno je da se obje strane međusobno saslušaju. Po mom mišljenju ovo mora predstavljati okvir ra-

Događaji

2.09.2013.

Uposlenici RTV BPK Goražde postigli sporazum sa Vladom BPK Goražde.

Nakon više od 20 dana generalnog štrajka uposlenici RTV BPK Goražde postigli su sporazum sa Vladom BPK Goražde koja je obećala rješavanje problema u ovoj medijskoj kući.

Uposlenici RTV BPK Goražde zahtijevaju isplatu zaostalih plata, smjenu rukovodstva ove medijske kuće, izmjenu sistematizacije radnih mjesta koja se, kako sindikat tvrdi u saopćenju, pokazala diskriminirajućom i nefunkcionalnom, te poboljšanje uslova rada. Sindikalna organizacija ove medijske kuće smatra da sporazum nije dobar jer ne rješava nijedan problem u cjelosti ali zbog interesa građana sporazum je potpisan. Štrajk je zaleđen do ispunjenja zahtjeva uposlenika.

Vidi cijeli članak

zumijevanja za svakog novinara profesionalca.

Ovo moramo zapamtiti svaki put kada se susretnemo za teškim pitanjima kao što su govor mržnje ili o tome kako bi mediji trebali rješavati problem govora mržnje, kao i sličnim pitanjima, kao što su nacionalizam, etno – centrizam, rasizam i sl.

U zemlji kao što je Bosna i Hercegovina čovjek redovno nailazi na govor mržnje iako on zvuči i djeluje manje agresivno i manje se pojavljuje javno nego što je to bio slučaj ranije. Međutim, monitoring medija u BiH ukazuje da je govor mržnje i dalje prisutan, posebno tokom izbornih kampanja, gdje pojedini političari i njihovi sljedbenici jednostavno iznose u javnost apsolutno sve što im je po volji protiv svojih protivnika ili ljudi sa kojima se jednostavno ne slažu.

Nije lako biti novinar i djelovati ispravno kada se susretnete sa nemani – čak iako je etički kodeks ponašanja poznat. Često imamo ukorijenjenu novinarsku naviku da tražimo senzacije, kontraverzne izjave političara ili moćnika, jer navedene stvari izazivaju emotivne reakcije. One jednostavno imaju direktan uticaj i često služe kao “gorivo” za energiju novinara.

Problem nastaje kada navedeni načini mišljenja postanu nepravedni i kontraverzni, i kada počnu da razvijaju nacionalističku retoriku ili govor mržnje s ciljem degradiranja i ponižavanja pojedinica ili grupe ljudi.

Tada nastaje momenat zaustavljanja i svako bi trebao dva puta razmisliti umjesto da bude “ponesen” senzacionalističkim navikama.

Osjetljivi balans između slobode govora i ograničavanja ove slobode

Kao što je svakome u BiH poznato, postoji osjetljivi balans između govora mržnje i pogleda sa predrasudama sa jedne strane, i sa druge strane, same slobode govora. Negdje u sredini, između ove dvije stvari postoji još jedna osjetljiva dilema: odgovornost države da garantuje ova skoro sveta prava demokratije slobode govora i sa druge strane, da razvije međukulturalnu harmoniju u društvu, tako što će ograničiti potpunu slobodu govora.

Prema tome, kako mi, kao novinari, možemo djelovati u ovako izuzetno teškom “minskom polju”? To uopšte nije jednostavno.

Da li bi srbijanski reporteri ignorisali Miloševića kada je on bio u usponu vlasti devedesetih godina prošlog vijeka? Da li bi oni pokušali utišati njegovu nacionalističku retoriku ili da li su samo trebali da je tretiraju kao svaku drugu pojavu i kritički se ponesu prema Miloševiću omogućavajući tako Miloševićim suparnicima priliku da iznesu javno svoje mišljenje o njemu?

Lično ne vjerujem u vrijednosti sprečavanja ili potiskivanja stavova za koje smo ubjeđeni da su zasnovani na mržnji i predrasudama. Za te pojave moramo pronaći druge načine.

Danski primjer sprečavanja neprikladnih i nacionalističkih stavova

Kad sam bio mlađi novinar često sam znao čuti izjave tipa:” ušutkaćemo to do kraja” koju su koristili moji odgovorni i skromni urednici. Oni su mislili da ignorisanjem izjava političara ekstrema i drugih čiji su stavovi bili puni predrasuda te izjave ne bi dobile na važnosti i težini, da ti političari ne bi dobili podršku i da bi te izjave kao takve jednostavno nestale.

Tada sam se slagao sa njima i pokušavao da pratim taj način rada, i između ostalog, pokušavao da izbjegnem navođenje izjava relativno nove političke partije na danskoj političkoj sceni, Danske narodne partije, koja je bila poznata po kritičkim stavovima prema imigrantima, Islamu i svemu što je za Dansku strano. Ponekad bi političari ove partije, kao kroz kašalj, iznijeli stavove zasnovane na mržnji protiv stranaca u Danskoj.

Nisam bio jedini koji je izbjegavao navođenje i citiranje izjava ovih političara i njihovih sljedbenika, međutim nisam uopšte bio u pravu. Potiskivali smo mišljenja i osjećaje stotina hiljada ljudi i njihova podrška je rasla iz dana u dan.

Teorija koja je proizašla iz Danske narodne partije je bila zasnovana na sljedećem:” Mi, partija naroda, kojeg potiskuju i kojeg ušutkuju, naroda koji je marginalizovan u svojoj zemlji, više nećemo tolerisati jednostrane medije koji ne iznose istinu o razvoju ove zemlje”. Oni su ovim zapravo naveli da su ustvari njihovi glasači žrtve i zbog toga osudili medije i na taj način im je popularnost naglo porasla u vrlo kratkom vremenskom periodu – i to najviše zbog činjenice da su ih mediji konstantno ušutkivali i ignorisali njihove izjave, mišljenja i stavove.

Mi jednostavno moramo prihvatiti da ovakve pojave postoje u društvu i da nisu uvijek u potpunosti izvađene iz konteksta. One postoje zbog toga što ocrtavaju mišljenja i osjećaje određenih grupa u društvu. Sprečavanjem ljudi da javno iznose ekstremna mišljenja i stavova neće i ne može doprinijeti sprječavanju ljudi da se slažu sa takvim stavovima niti da se saosjećaju sa njima. Ova razmišljanja se prosto marginalizuju i “trpaju pod tepih”, gdje mogu ponovo izbiti na površinu u znatno jačem i strastvenijem obliku.

Po mom mišljenju, nije potrebno ukinuti sve što može izazvati sukob, kao što je na primjer govor mržnje, nego treba obezbijediti da mi medijski radnici stvorimo okruženje gdje se debate mogu održavati na civilizovan način, čak iako neka mišljenja i stavovi ne moraju biti civilizovani.

Tokom nedavnog boravka u BiH, upoznao sam na izgled pametnog i smirenog glavnog urednika jednih manje popu-

Saopćenja za javnost

13.09.2013.

Podrška zahtjevima Delegacije EU, Ureda OSCE-a i Ambasadi SAD-a

Upravni odbor Udruženja/udruge BH novinari daje punu podršku zahtjevima Delegacije EU u BiH, Uredu OSCE za slobodu medija iz Beča i Ambasadi SAD u Sarajevu za izradom seriozne studije o finansijskim kretanjima u oblasti oglašavanja u BiH kao i prilivu prihoda od RTV takse, kako bi se na bazi te studije uspostavile norme o količini oglašivačkog prostora u javnim emiterima, kao i javnim i privatnim RTV stanicama u našoj državi.

Vidi cijeli članak

larnih novina. Razgovarali smo o problemima u BiH i razlozima sveopšte stagnacije i on mi je odjednom rekao: "Trebamo nama još jedan rat ovdje. To je jedina prilika da ova zemlja krene pravim putem. Prema historiji tri etničke grupe nikad neće postići politički sporazum kroz civilizovan razgovor. Mediji ovdje nisu dovoljno jaki i nezavisni za stvaranje otvorenih i demokratskih debata i diskusija."

Nisam bio iznenađen ovim što je iznio, ali sam bio tužan zbog činjenice da je vjerovanje da je uvijek ona druga ili druge etnička/e grupa/e kriva za problem duboko ukorjenjeno čak i među dobro obrazovanim ljudima u BiH.

Ovakvi stavovi i mišljenja ovdje uopšte ne izazavaju uzbuđenja jer su oni dio svakodnevnih razgovora među građanima BiH.

Kako se ovo pitanje uopšte i može riješiti?

Borite se protiv govora mržnje slobodom govora, obrazovanjem i podizanjem svijesti

Najbolja strategija protiv govora mržnje po mom mišljenju je da se protiv njega borimo slobodnim izražavanjem i govorom, obrazovanjem i podizanjem savjesti, jer uz slobodu govora dolaze i argumenti, iako se ne zalažem za potpunu slobodu gdje možete reći sve što želite. Naravno, po tom pitanju postoje zakonski propisi koje novinari moraju poštovati i oni obično zabranjuju govor mržnje i ponižavanje usmjereno protiv pojedinaca ili manjinskih grupa.

U svojim prethodnim putovanjima po BiH često sam nailazio na mišljenja tipa: "Nisu nam potrebna nikakva regulatorna tijela u Bosni i Hercegovini. Ne zanimaju nas jer se mi ustvari jedino bojimo zatvora".

Međutim, za mene lično, etika medija i profesionalno ponašanje, što podrazumijeva odnos prema problemu govora mržnje i rješavanja istog, su ustvari dug obrazovni proces koji se ne može postići poštovanjem zakonskih propisa koji se odnose na medije i detalje vezane za medije. Maksimalno podešavanje mora postojati i njegovo provođenje mora ići preko (isključivo) regulatornih tijela, jer su i ona također instrumenti koji dodatno pospješuju profesionalni rad medija i istovremeno obrazuju cijeli medijski sektor.

Prilikom putovanja kroz tranzicione demokratije, relativno mlade zemlje kao što je BiH i što često i radim obzirom da je to dio mog posla, pitanja, razgovori i diskusije vezane za način profesionalnog odnosa prema nacionalističkom govoru mržnje ostavljaju na mene jak dojam, pogotovo što su navedena pitanja uvijek nekako podignuta na previsoki akademski nivo. Čak su i etička načela i osnove, na kojima se rad novinarskog sektora treba zasnivati, previše akademska i previše apstraktna i kao takva ne tretiraju novinarstvo kao jednu jednostavnu i konkretnu oblast. Novinarstvo jednostavno pokriva trenutne događaje u društvu.

Novinari su prema svojoj definiciji vrlo jednostavni, i vjerujte mi u to jer govorim na osnovu 20 godina iskustva i kao urednik i kao glavni urednik. To znači da oni ponekad ne znaju kako da prevedu ili protumače lijepe riječi ili misli zasnovane na etičkim načelima u svoje svakodnevne zadatke (izvještaje, članke itd).

Novinari mi često govore: "Razumijemo riječi načela i čak razumijemo ciljeve načela; ali kako ih sprovesti u djelo kada imamo jako malo vremena, ograničene resurse i instrumente sa kojima raspoložemo i pogotovo kada je vlasnik novinske kuće za koju radimo političar koji ima sopstveni program i plan rada? Molimo vas da nam navedete konkretne instrumente koje možemo koristiti kada naiđemo na nacionalističku retoriku."

Prema tome, najpraktičniji vid pomoći za novinare koje lokalna udruženja novinara i druga udruženja čiji je rad povezan za poboljšanjem profesionalnog rada u medijskom sektoru, jeste da prevode apstraktna etička načela u konkretne alate kroz konkretne primjere. Ovo može biti vrlo korisno, posebno za novinare čiji je rad vremenski ograničen i koji se susreću sa uvredljivom i ponižavajućom retorikom.

Međutim, najprije svako medijsko isticanje mora razviti tzv. "kućnu kulturu", gdje se o svim etičkim dilemama raspravlja u otvorenoj i konstruktivnoj atmosferi. Ovo nije samo prihvatljivo, nego se čak smatra i veoma neophodnim. Redovna i dnevna rasprava o etici u novinarstvu, koja se zasniva na dnevnim etičkim dilemama i sa čime se susrećemo u našem poslu, će nas dodatno obrazovati i obučiti da postanemo bolji i pouzdaniji profesionalci.

Govor mržnje kao nevidljivi tiranin

Piše: Borislav Vukojević

Postoji jedna stara izreka koja glasi: „Da bi ste nešto promijenili, morate prvo postati svjesni da to postoji“. Upravo je to slučaj sa govorom mržnje u Bosni i Hercegovini, jer javnost i mediji uglavnom nisu svjesni da taj problem postoji. Pa čak i kada priznaju da postoji, nastoje umanjiti njegov uticaj na društvo. Zbog toga je edukacija novinara o dekonstrukciji govora mržnje u medijima neophodan instrument kako bi se društvo u cjelosti edukovalo o njegovim implikacijama i posljedicama.

Kao svaka druga društvena pojava govor mržnje se mora dobro razumjeti kako bi se mogla vršiti njegova prevencija. Danski ekspert za medije, Henrik Hansen, istakao je važnost ovog problema pri definisanju glavnog pojma tokom Novinarske akademije održane početkom augusta u Neumu. Naime, govor mržnje je svaki verbalni akt koji je baziran na netrpeljivosti, rasnim ili drugim predrasudama, a čija je osnovna namjera da potakne na nasilje i netrpeljivost drugih prema istom predmetu (pojedincu, grupi, događaju i sl). Dakle, neophodno je praviti distinkciju ovog pojma od pojma „uvreda“, jer se radi o srodnim pojmovima koji definišu slične situacije. Na primjer, ukoliko pojedinac nekom drugom načini duhovnu ili materijalnu štetu, a pri tome isprovocira oštećenog na verbalni odgovor koji je upućen samo njemu (bez generalizacije), to nije govor mržnje, već uvreda.

Sa druge strane, ako uzmemo istu situaciju i pretpostavimo da je prva osoba pripadnik nacionalne manjine – verbalni akt druge strane koji sadrži optužbe na nacionalnoj ili nekoj drugoj osnovi je zapravo govor mržnje. Razlika je očigledna i treba je podvući: govor mržnje uvijek funkcioniše na stereotipima i generalizacijama, tako što indukuje postupke jedne osobe u zaključak koji usmjerava mržnju i/ili nasilje prema čitavoj društvenoj grupi. Naravno, očigledno je da su otvorene prijetnje jedne strane drugom pojedincu takođe govor mržnje ukoliko sadrži netrpeljiv i ekstreman govor (upućen bez ikakve provokacije).

Sada kada smo definisali pojam govora mržnje, jasno nam je da Bosna i Hercegovina i mediji pogotovo ne posvećuju dovoljno pažnje ovom problemu. Iako se u Ustavu BiH eksplicitno ne navodi zabrana govora mržnje, pravna regulativa i evropski standardi se moraju provoditi jer je BiH prihvatila da se Evropska konvencija o ljudskim pravima primjenjuje direktno i da ima pravnu suprematiju u odnosu na zakone donesene u BiH. Okvir dakle postoji, ali kao što je navedeno na početku, kod nas je govor mržnje toliko zastupljen da društvo uglavnom misli da je to „normalna“ pojava. To je vjerovatno logično, jer ako se jako rijetko dešavaju tužbe i pravni postupci protiv govora mržnje, većina ljudi će smatrati da onda takav govor i ne postoji.

Uloga medija u dekonstrukciji govora mržnje je u BiH, najblaže rečeno, zakazala. Ne samo da se mediji kritički ne odnose prema ovoj pojavi, već je pospešuju samim tim što kreiraju prostor i daju „vjetar u leđa“ osobama koje propagiraju isti. Nažalost, sadržaj dominantne političke komunikacije je uglavnom nacionalistički usmjeren, pa se dešava situacija da se od nekoliko medija iz suprotnih političkih tabora pravi oruđe za sjetvu govora mržnje – koji se onda međusobno hrane i opravdavaju, skidajući odgovornost sa sebe. Problem je što takav diskurs nailazi na prihvatanje medijske publike, koja onda dodatno hrani međusobnu netrpeljivost govorom mržnje. Šta je dovelo do takve situacije?

Pošto je to diskutabilna tema, Novinarska akademija u Neumu dosta pažnje je posvetila upravo internetu kao medijskom kanalu koji omogućava svima da postanu potencijalni desinatori govora mržnje. Naime, postavilo se pitanje o odgovornosti medija, pogotovo internet portala, jer je široj javnosti nepoznato da postoje određena pravila kada je u pitanju ovaj problem. Evropski standardi, koje u krajnjoj instanci tumači Evropski sud za ljudska prava u Strazburu, prave jasnu distinkciju između medija (kanala za informacije) i osoba koje su izjavile nešto što spada u govor mržnje. Jasno je ipak da to medijima ne daje slobodu da šire sve informacije samo zato što nije zakonski kažnjivo. Naprotiv, mediji u takvim situacijama moraju funkcionisati na temelju morala i etičkih normi, jer ono što je zakonski ne mora značiti da je istovremeno i moralno.

Da se vratimo još na internet portale jer su oni nesumnjivo najveće plodno tlo za sijanje govora mržnje. Poznato je da na portalima postoji vidljiva granica između uredničkog sadržaja i komentara korisnika, pa se stvar čini jednostavnom. Međutim, svjetski standardi pokazuju drugačiju praksu: komentar na nekom uredničkom tekstu je „komentar“ u trenutku njegovog postavljanja na sajt; ako komentar sadrži elemente govora mržnje i urednik odluči da ga ostavi na sajtu, smatra se da on postaje urednički sadržaj. Dakle, jasno je da u BiH još uvijek ne postoji takva svijest, jer se nerijetko dešava da vlasnicima sajtova odgovara da se komentari rasplamsaju, pa na taj način privlače korisnike, ako već ne mogu kvalitetom.

Šta tradicionalni mediji mogu uraditi da pomognu pri dekonstrukciji govora mržnje? Prvo, potrebno je postati svjestan problema i samim tim edukovati novinare o evropskim standardima i moralnim implikacijama govora mržnje. Zatim, potrebno je publikovati medijske sadržaje koji se kritički osvrću na govor mržnje i sankcionišu ga (poželjno je uvesti nagradu za najbolji novinarski sadržaj koji radi na dekonstrukciji). Treće, svaki sadržaj koji ima elemente govora mržnje treba dodatno analizirati i dobro promisliti o njegovim mogućim posljedicama. Na primjer, mediji često promovišu govor mržnje protiv nacionalnih manjina tako što određene negativne situacije pripisuju čitavoj etničkoj grupi („Romi opljačkali banku“ ili „Hrvati/Srbi/Bošnjaci krađu sve što je naše“).

Detalj sa Novinarske akademije u Neumu

Takođe, neophodno je da korisnici medijskih sadržaja postanu svjesniji priče koja im se pokušava „prodati“ od strane političkih

Konkursi

Sarajevski otvoreni centar i Inernews raspisuje konkurs za profesionalno i etičko izvještavanje o LGBT osobama i temama u Bosni i Hercegovini. Novinari iz elektronskih, online, štampanih medija i freelance novinari mogu prijaviti svoje tekstve ili priloge koji afirmišu i promovišu profesionalno i etičko medijsko izvještavanje o LGBT osobama i temama u BiH.

Opširnije

Portal Klix.ba traži novinare/urednike, dopisnike iz Mostara i Banja Luke te fotoreportere. Rok za prijavu je 10. septembar 2013. godine.

Opširnije

Asocijacija dopisnika pri Ujedinjenim nacijama (UNCA) raspisala je konkurs za dodjelu nagrada novinarima koji se bave izvještavanjem o aktivnostima UN ili o temama koje su od velikog značaja za Ujedinjene nacije. Novinari iz cijelog svijeta mogu prijaviti svoje radove, nastale u periodu od avgusta 2012. do avgusta 2013. godine, za priznanja u 4 kategorije. Rok za podnošenje prijave je 14. septembar 2013.

Opširnije

Asocijacija dopisnika pri Ujedinjenim nacijama (UNCA) raspisala je konkurs za dodjelu nagrada novinarima koji se bave izvještavanjem o aktivnostima UN ili o temama koje su od velikog značaja za Ujedinjene nacije.

Opširnije

Raspisan konkurs za poziciju video novinara

Za klijenta u Istanbulu firmi Semerkand d.o.o. sa sjedištem u Sarajevu potreban video novinar/ka sa dobrim poznavanjem turskog jezika i pravilnim izgovorom. Konkurs je otvoren do 20. septembra 2013. godine.

Opširnije

Fondacija Carmignac Gestion raspisala je konkurs za dodjelu, pete po redu, godišnje nagrade za fotonovinarstvo. Nagrada, u vrijednosti od 50 000 eura, namijenjena je foto-reporterima koji su spremni da izvještavaju iz zona koje su nepokrivene mainstream medijima. Tema ovogodišnjeg takmičenja je Iran. Krajnji rok za podnošenje prijave je 30. Septembar 2013. godine.

Opširnije

Dart Centar za novinarstvo i traumu poziva novinare da se prijave za ovogodišnje Ochberg stipendije za izveštavanje o traumama. Seminar će se održati od 20. do 25. januara 2014. godine, na Univerzitetu Kolumbija u Njujorku. Krajnji rok za slanje prijave je 11. oktobar 2013. godine.

Opširnije

elita. Teško je povjerovati da postoji toliko mržnje između nacija, a sigurno je nema onoliko koliko to mediji pokazuju. Internet korisnici moraju postati svjesni da im anonimnost ne garantuje slobodu da pišu šta hoće, pa čak često i zaboravljaju da se iza računara nalaze „pravi“ ljudi! Upravo u svemu ovome rečenom se vidi vrijednost edukacije i praktičnog treninga u pitanjima dekonstrukcije govora mržnje, jer ukoliko se mi novinari ne znamo nositi sa tim problemima, nemamo pravo da sutra kažemo „publika je kriva“.

Polaznici o Novinarskoj akademiji

Aleksandra Tolj, novinarka RTV Istočno Sarajevo, kazala je da je Novinarska akademija otvorila jako bitno pitanje za novinare i društvo u cjelini. „Pomogao nam je da kroz interakciju sa kolegama iz različitih medija uvidimo svoje profesionalne greške i u konačnici poboljšamo način izvještavanja. Kontakti sa kolegama iz cijele BiH su takođe od velike važnosti“.

Davor Obrdalj, novinar FTV-a, kazao je da je govor mržnje svakidašnja pojava u javnom prostoru koja je ponekad teško uočljiva i koja izbjegava sankciju.

„Jezik mržnje kod nas je postao skoro normalna pojava. Ovakvi seminari doprinose rješavanju problema. Iskustva starijih kolega biće od velike koristi u budućem radu“.

Jurica Gudelj, novinar Oslobođenja, kazao je da se jezik mržnje u bh. društvu uzima zdravo za gotovo. „Budući da ni novinari nisu imuni na društvene okolnosti iznimno je bitno da su sposobni i osvješteni prepoznati govor mržnje. Novinarska akademija mi je pomogla da se lakše nosim sa dilemama koje se tiču slučajeva govora mržnje“.

Borislav Vukojević, student novinarstva iz Banjaluke, kazao je da se na fakultetima ovom problemu ne posvećuje pažnja i da Novinarska akademija nudi polaznicima da na kvalitetnim primjerima istreniraju osjećaj za prepoznavanje govora mržnje i diskriminacije.

Mladen Lakić, student novinarstva iz Istočnog Sarajeva, kazao je da trening nije bio klasičan. „Primjeri govora mržnje koje smo obrađivali i rasprava koja ih je pratila bili su odičan način rada“.

Dodjela diploma polaznicima Novinarske akademije

Govor mržnje i novinari

Piše: Jurica Gudelj

Na govor mržnje danas u bh. medijskoj zajednici gotovo da nitko ni ne obraća pažnju. Izjave Milorada Dodika da neće biti BiH, mostarskog muftije Seida ef. Smajkića da se ne smije pristati na bilo što što traže Hrvati, ili Dragana Čovića da je Mostar hrvatski stolni grad, danas se u bh. medijima, nažalost, tretiraju samo kao upečatljivi naslovi. I novinari i urednici i cjelokupne redakcije u takvim izjavama vide uglavnom slantan mamac za publiku.

U monitoringu medija "Jezik mržnje s fokusom na predizbornu kampanju za lokalne izbore" kojim se pokušalo utvrditi koliko je prisutan govor mržnje u bh. medijima, a koji je od kolovoza do prosinca prošle godine provela Udruga BH novinari, prof. dr. Lejla Turčilo navodi kako je "prisustvo govora mržnje u općem javnom diskursu jedan od najdirektnijih pokazatelja nedemokratske društva".

Dovoljno je onda letimično prelistati novine a posebice internet portale pa da se vidi, i bez ozbiljnoga istraživanja, da smo u BiH milijama daleko od demokracije

i demokraciji. No, isto tako, nekritičko prenošenje izjava koje sadrže elemente govora mržnje jasno govori i o srozanim standardima novinarstva u našoj zemlji.

Činjenica je da neprofesionalno izvještavanje medija može grančiti sa govorom mržnje, te da se u javnom diskursu kao akteri govora mržnje pojavljuju i drugi akteri, a ne samo i isključivo novinari. Često se, ipak, govor mržnje od strane onih koji ga koriste (a nisu novinari) "opravdava" pravom na slobodu izražavanja i/ili tumači kao ostvarenje prava na slobodu govora, dok se različiti oblici kritičkog pisanja medija o određenim akterima tumače kao govor mržnje uz zahtjev za njihovo sudsko procesuiranje. „Stoga je izuzetno važno definirati pojam govora mržnje i dovesti ga u vezu sa drugim oblicima neprofesionalnog izvještavanja medija, kao i sam pojam slobode govora i izražavanja“, piše dr. Turčilo.

Čitajući komentare na internet portalima ispod tekstova koji sadrže elemente govora mržnje gotovo sigurno ćemo vidjeti nepregledne salve uvreda, poziva na linč i huškanja. To nam govori i da problematika govora mržnje nije samo medijski, nego i problem šire društvene zajednice. No, isto tako, salve takvih komentara će nam jasno ukazati na odgovornost svakog novinara. Internetski komentari danas, možda čak i najočitiije u povijesti medija, najbolje dočaravaju snagu javne riječi. Svaka u javnost odaslana riječ mora biti izbalansirana. To, pak, ne smijemo miješati sa samocenzuriranjem jer se sve može i mora kazati. Često se ispoljavanje govora mržnje opravdava pravom na slobodu govora.

„Treba, međutim, izričito kazati kako sloboda govora ne uključuje pravo na ispoljavanje govora mržnje, ali i ukazati na sve prisutniju tendenciju političkih elita manje demokracijskih i nedemokratskih država da svako alternativno mišljenje i kritiku zabranjuju pod izgovorom da promoviraju govor mržnje“, navodi profesorica Turčilo.

Sloboda govora je jedno od temeljnih ljudskih prava i sve se može objaviti, ali se mora voditi računa o načinu na koji se medijski proizvod plasira. Prof. Dr. Lejla Turčilo piše i kako se govor mržnje najuopćenije može definirati kao izražavanje koje sadrži poruke mržnje ili netrpeljivosti prema nekoj rasnoj, nacionalnoj, etničkoj ili vjerskoj grupi ili njenim pripadnicima.

„U posljednje vrijeme govor mržnje obuhvaća i govor koji je usmjeren u cilju proizvođenja mržnje i netrpeljivosti prema spolu i seksualnoj opredjeljenosti, a sve češće ovaj pojam obuhvaća i netrpeljivost prema različitom političkom i drugom mišljenju kao i nacionalnom i društvenom porijeklu“, kazala je ona.

Upravo je govor mržnje koji obuhvaća netrpeljivost prema različitom političkom mišljenju najčešći oblik govora mržnje s kojim se novinari suočavaju u svom svakodnevnom radu. Tako je danas manje bitan nacionalni dres, a mnogo je važniji onaj stranački. No, da bi se sve dileme mogle brzo i efikasno riješiti, najvažnije je na vrijeme prepoznati elemente govora mržnje. Potom je nužno kontaktirati "uvrijeđenu stranu", te se onda može izbjeći širenje takvog govora. Sama činjenica da je danas novinare u BiH potrebno upozoravati da je baš uvijek nužno kontaktirati drugu stranu, govori o neprofesionalnosti ne samo mnogih novinara, nego medija u cjelini.

Bh. medijima, ali i društvenoj zajednici u cjelini, ostaje obaveza, kako to navodi dr. Turčilo, promicanja profesionalizma i kulture komuniciranja, kao i sprječavanja govora mržnje u svim njegovim oblicima. Novinari, naposljetku, moraju samo poštivati standarde vlastite profesije te će onda biti mnogo lakše izboriti se s pojavama poput govora mržnje.

Novinarska akademija u Neumu

Piše: Nejra Plasto

U konceptu bh. javnosti, sloboda izražavanja je tematska cjelina koja pokreće niz pitanja i rasprava jer se uslijed tranzicije društvenih odnosa, javlja i tranzicija medijske slike i prilike. Tako sloboda izražavanja kao 'ključni zupčanik' pokretanja interkulturalnog dijaloga u pomenutim segmentima društvenosti, postaje ključna za realizaciju bilo kakve promjene. No, već pri traganju za verbalnim izrazom da se spozna punoća slobode koju jedan novinar može da koristi prilikom spoznaje svoje stvarnosti, uočava se niz stavki o kojima treba voditi računa, ali i niz faktora koji uvjetuju jednu varijaciju i nestalnost koja slobodi izražavanja mijenja izraz. Već pri uočavanju, nazovimo ih, mehanizama regulacija, bilo da su oni formalno ili neformalno ustanovljeni, vidna je neusklađenost i neizbalansiranost koja dovodi do kršenja osnovnih temelja profesionalnosti ovog zanimanja. Nakon ovakve percepcije stvarnosti, tako se uočava potreba za dodatnom edukacijom i novinara i budućih naraštaja o omći koja se stvara oko koncepta slobode, te ostavlja prostor za otvoreni ili prikriveni govor mržnje.

Plan aktivnosti

- **Novinarska akademija** - produkcija medijskih sadržaja koji će promovisati smanjenje govora mržnje u javnom prostoru.

- **27. septembar hotel Bosna Banjaluka, i 30. septembar hotel Ero, Mostar**

Radionica o temi "Izveštavanje o različitostima i manjinama". Predavač Asma Uddin, urednica portala altmuslimah.com, New york USA

- **7. i 8.10.2013. Sarajevo hotel Sarajevo** Konferencija "Novinarstvo u Jugoistočnoj Evropi: monopoli, poslovni modeli i borba za kvalitet".

Udruženje novinara prepoznaje tu potrebu, te u augustu, u okviru projekta 'Promocija profesionalizma i tolerancije u medijima u BiH' organizuje šestodnevnu Akademiju za novinare i studente posvećenu ovoj tematici. Analizirajući postojeće zakonske obrasce, mehanizme i primjere iz prakse, predavači i polaznici zajedničkim radom dolaze do zaključka da je nužna edukacija u kontekstu dekonstrukcije govora mržnje. Tim povodom nužno je odrediti prve temelje koji se očituju u vidu samostalnih istraživačkih radova koji će polaznici da realizuju.

U novinarskoj praksi u BiH ovo je veliki i značajni pomak, jer se uključuje novi oblik edukacije koji udružuje novinare i studente novinarstva te ih usmjerava na iskonsko istraživačko novinarstvo i posvećenost profesiji u okviru koje je sloboda ostvariva samo uz kontinuiran i zajednički napor. Tako se zahvaljujući Akademiji ne pokreću samo pitanja, nego i novinari kao ključni nosioci promjene koja je u konceptu bh. pojavnosti prijeko potrebna, ne samo kao riječ ili izraz, nego i kao 'zupčanik' nove ere novinarstva koja je u bh. diskursu prijeko potrebna.

Struktura medija u BiH nije zdrava

Intervju: Henrik Keith Hansen, ekspert za medije Vijeća Evrope

E-novinar: Demokratija se temelji na slobodi izražavanja, međutim i ta sloboda ima svoje granice. Kako napraviti tu tavnotežu između govora mržnje i slobode govora?

Hansen: Kao novinari mi se moramo boriti za maksim slobode govora i to je veliki izazov, međutim, postoje limiti sa kojima se suočavamo pišući o manjinama, etničkim grupama i nekim pojavama u društvu. Veoma je teško povući liniju koju ne treba prelaziti, važno je da postoje legislative i etička pravila i da znaš da ne kršiš te zakone. Opet, uvijek se možemo pitati gdje je ta linija. Kao novinar uvijek kažem da poslušaj svoj stomak, ako ti se ne sviđa to što radiš treba da prestaneš, ako imaš osjećaj da ćeš učiniti veću štetu određenoj grupi ljudi ne objavljuj tekst, ali ako postoje grupe koje su loše pojave u društvu poput nacionalističkih grupa, treba otvarati debate i ne praviti se kao da su marginalni ili da ne postoje.

Linija za pomoć novinarima

Aktuelni slučajevi:

1. Edin Ražanica - Policija Brčko Distrikta BiH 15.7.2013. dostavila je informaciju na zahtjev BH novinara da se očituju na slučaj privođenja novinara Ražanice u policiju. Odgovorili su da Ražanica nije privođen nego da se odazvao na poziv kako bi odgovorio na pitanje u vezi objavljivanja službenog dokumenta u javnosti.

2. Mimo Šahinpašić - Dugogodišnji novinar i urednik emisije Vox Populi na TV OBN prijavio je Liniji za pomoć novinarima da ga je u četvrtak 22. augusta u centru Sarajeva verbalno napao ministar komunikacija i saobraćaja BiH Damir Hadžić. Od policije zatražen zapisnik i informaciju o incidentu.

3. Amra Butkovic - Udruženje BHN i Linija za pomoć novinarima uputilo je direktoru TV SA Zlatanu Topčiću i v.d. direktorice Denizi Džaki protestno pismo zbog pritiska na novinarku Amru Butković.

E-novinar: Govor mržnje je kao problem potcijenjen potcijenjen u BiH. Da li je bolja situacija u Evropskoj uniji, možemo li povući neku paralelu?

Hansen: Evropsku uniju čini mnogo zemalja i kultura, vidjeli smo jako loše primjere medija u Italiji i Engleskoj. Ne možemo reći da su sve zemlje medijski uređene i da svugdje mediji poštuju etički kodeks, nemoguće je dati jednu medijsku sliku EU. Međutim, činjenica je da postoji veća diskusija i poštovanje etičkih kodeksa. U Danskoj je takođe bilo primjera govora mržnje prema manjinama, uglavnom su političari pričali loše o etičkim grupama. Ponekad sudije imaju presude koje štite političku debatu i slobodu govora. Njihov stav je da imate pravo da pričate loše o drugima ili da ismijavate nekog ili nešto i to je demokracija. Teško je reći ovo je linija koju ne smiješ prelaziti.

E-novinar: Mislite li da je situacija u medijima u BiH teža nego prošlih godina?

Hansen: Teško je reći. Struktura medija u BiH nije zdrava. Stvoreni su pristrasni mediji sa svojim izvorima informacija. Ne postoje različiti izvori informacija i nisu zastupljene sve strane. Mnogo je problema. To je situacija u mnogim zemljama svijeta gdje je demokratija još u razvoju.

E-novinar: Radili ste sa studentima i mladim novinarima na temi govora mržnje tokom Novinarske akademije u Neumu. Kakva iskustva nosite? Da li ste zadovoljni programom akademije, koliko su studenti zainteresovani za temu?

Hansen: Impresioniram sam Novinarskom akademijom. Moj osjećaj je bio da je većina zainteresovana za temu i za razgovor o izloženim primjerima. Program je bio impresivan i mogla su se čuti različita iskustva dobrih novinara. Drago mi je da sam imao mogućnost da čujem teško iskustvo glavne urednice Oslobođenja Vildane Selimbegović. Mislim da je Novinarska akademija imala odličnu formu gdje je bilo vremena za razgovor o ozbiljnim temama, ali i socijaliziranje u lijepom mjestu kao što je Neum. Pokazalo se da je ovakav vid edukacije potreban i bitno je da Novinarska akademija postoji i u narednim godinama.

Impressum

Redakcijski kolegij biltena

Velida Kulenović
Mirza Sadiković
Siniša Vukelić
Admir Kadrić
Vladimir Šušak
Alena Beširević

Urednik

Adis Šušnjar

Tehničko uređenje

Arman Fazlić

Udruženje/udruga BH Novinari

Kralja Tvrtka 5/5, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel/Fax +387 33 223 818; + 387 33 443 072
e-mail: bhnovinari@bhnovinari.ba;
web: www.bhnovinari.ba